

Højbjerg d. 12/2 198

Skåde Byes Historie. Beretning af Tage Rasmussen
 Bushøjvej 14 Skåde.

Skåde By østlige del af Holme Sogn. Skole sammen med Holme indtil ca 1860, da blev den første Skole bygget i Skåde. Kirke sammen med Holme indtil Fredrikshavn blev bygget og Indviet December 1944.
 Skåde ny Kirkegård blev bygget 1913- 14 på Holme Jord, men med særlig henblik meddem der boede i Skåde.

Skåde By stragte sig først i de 18 Århundre oppe fra Skåde Højgård Matrik no. men lå ikke dengang der men længere nede, hvor nu Offersen boer.
 Der næst lå Byen ned af Jelshøjvej og drejede om ned af Skådevej helt ned til Fruegården, hvoraf Stuehuset ligger der inu vistnok 300 År gammel.
 Skåde By lå efter den tid meget bekvem ved disse to veje, de forskellige Gård lå på hver side af dem, nærmest i en slugt med rigelig af Vejsand som var en Livsbåtingelse dengang og med en meget passende afstand fra Landevejen Hasherretsvejen, som gik op igennem Skienpøt over Teglværksjorden og op imell. Højene, Kattehøj og Degnenshøj.
 Byen lå således ca 1 km fra Landevejen og det satte Folk jo stor pris på dengang Landevejen var ofte befærdet med Røvere og Ugerningsmænd. Skåde By lå således den østlige del af Kommunen og Jorden var knap så god og meget Bakket, Bønnen her var knap så meget regutt, af dem i Holme som boede ved Kirken og Skolen og havde det bedste Jord. Men så i 1850- 60 skete der store forandringer, for den første blev Hasherrest Landevejen sat op igennem Skåde Bakker og der opstod efterhånden tre Teglværker her over, Kragelund, Emiliedal, og Nekolaj Iversen Teglværk sidstnævnte i Skåde Bakker men det blev nedlagt.
 Men så 1898- 99. så begyndte udflytningen af de velhavende inde fra Århus, de første to var Direktør Wied og Overretssagfører WINGE, og så gik det ellers ras med at bygge Villaer her ude, den ene meget flottere en den anden, og det var stor Statussymbol at have Villa i Skåde Bakker og det er det forresten enu i. De første store Villaer ejedes for de meste af Direktører Fabrikander Grossere og Sagfører med mere og de første meget stort Hus med Hesterhold med Køre og Ridehester. Folkehold var ofte minst to Piger Kusk og Gartner.
 Alle disse Udflyttere var meget Velhavende, og efter den tid meget gode Skatteborger samtidig med at de krævede ikke meget af Kommunen, deres Børn søgte Betalings Skole i Århus, og deres privatveje og Vandværk betalte de selv.
 Så Skåde som før ikke var regnet for så meget af den øvrige Befolkning i Kommune kom plusselig frem i Solen og det var derfra Kommunen hentede sine store Intægter fremover.

Med hensyn til Arbejdspladser i Skåde var der efter at Nekolaj Iversen Teglværk var Nedlagt var der kun Kragelund og Emiliedals Teglværker tilbage, men det var ikke gode Arbejdspladser, de beskftede ca 30 Mand på Kragelund og 80 Mand på Emiliedal men ikke engang de halve af llo Mand havde helårsarbejde.

Teglværkerne kom aldrig i gang inden hend i Maj mdr, og begynte at fyre Folk igen hen sidst i September og Oktober mdr og havde om Vinteren kuns Ovnfolk, Brændere samt Stalkarl og Smed og til tider Murer og Tømmer til Reperationer. Når vi så kom hen på Fårråret, Byggeriet begyndte og man kunde begynde og tilså Markerne, blev der sent Bud efter alle Kuskene. Emiliedal havde 12 spand Heste og ca 100 Trd Land Landbrugsjord og Jens Nymark var dygtig Landmand og Jorden blev passet godt. Derimod Kragelund der var ingen Landbrug til af betydning, efter at Gård og Teglverk var bleven skildt ad. Kragelunds Teglverk var heller ikke så god en Arbejdsplads som Emiliedal de kørte somtider ikke mere en godt fire mdr. Så jeg husker godt i min Drengetid og Ungdomstid at Folk havde det meget småt særlig om Vinteren med den Arbejssløshed, men det gik jo, en del af dem havde et godt stykke Havejord til Grønsager og Kartoffler, og en del havde en Gris i Brændhuset til Jul samt Høns, da havde vi jo ingen Milliølov, men det gik også vældigt godt der foruden så gik der jo mange ned i Skoven og tog Trærøder op til Illebrænsel, det kunde de næsten altid få Lov til af Skovfogeren, når de bare forstod at snakke godt med ham. Men det var småt om Vinteren for vi skal huske på Familjerne var jo større den gang end nu, det var jo næsten ikke et Arbejdehjem uden det var fra 6 til 10 Børn og nogle kom jo ud at tjene før de blev Konfirmeret, men når Børn var fyldt 14 År, kom de ud til Landbruget eller også i lære.